

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2024, sp. zn. 5 Tdo 318/2024, ECLI:CZ:NS:2024:5.TDO.318.2024.1

Číslo: 43/2025

Právní věta:

Dospěje-li odvolací soud k závěru, že osoba označená soudem prvního stupně za poškozeného ve smyslu § 43 odst. 1 tr. ř. jím není, rozhodne ve veřejném zasedání podle § 206 odst. 3 tr. ř. *per analogiam* za užití § 238 tr. ř., že ji jako poškozeného nepřipouští, a napadený výrok rozsudku soudu prvního stupně o povinnosti obviněného k náhradě škody této osobě podle § 258 odst. 1 písm. f) tr. ř. jen zruší, aniž by následně rozhodl podle § 259 odst. 3 tr. ř. a poškozeného odkázal podle § 229 odst. 1 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních. Pokud je však tatáž osoba nesprávně označená za poškozeného i ve výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně v popisu skutku (na jejíž úkor měl být spáchán např. trestný čin porušení povinnosti při správě cizího majetku), ač reálně poškozeným není, je třeba takovou vadu v odvolacím řízení napravit a napadený rozsudek zrušit podle § 258 odst. 1 písm. b) nebo c) tr. ř. (a případně v návaznosti na to učinit nové rozhodnutí podle § 259 odst. 3 tr. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.10.2024

Spisová značka: 5 Tdo 318/2024

Číslo rozhodnutí: 43

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Adhezní řízení, Poškozený, Řízení o odvolání

Předpisy: § 206 odst. 3 tr. ř.

§ 258 odst. 1 písm. f) tr. ř.

§ 259 odst. 3 tr. ř.

§ 43 odst. 1 tr. ř.

§ 43 odst. 3 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání, které podal obviněný T. K. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2023, sp. zn. 7 To 409/2023, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 3 T 4/2023, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2023, sp. zn. 7 To 409/2023, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal,

aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 25. 9. 2023, sp. zn. 3 T 4/2023, byl obviněný T. K. uznán vinným přečinem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, 2 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), za který mu byl podle § 220 odst. 2 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání 1 roku, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen též peněžitý trest ve výměře 100 denních sazeb po 1 000 Kč, tedy celkem ve výměře 100 000 Kč, jehož splácení bylo povoleno podle § 68 odst. 5 tr. zákoníku v pravidelných 20 měsíčních splátkách po 5 000 Kč pod ztrátou výhody splátek, nezaplatí-li dílčí splátku včas (do 20. dne v měsíci). Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena rovněž povinnost nahradit poškozené obchodní společnosti D. I., s. r. o., v konkursu, škodu ve výši 3 800 000 Kč.

2. Uvedeného přečinu se obviněný dopustil (zjednodušeně uvedeno) tím, že jako jediný člen představenstva již zaniklé obchodní společnosti J. R., a. s. (dále jen J. R.) nevymáhal po obchodní společnosti Q. I., s. r. o. (dále jen Q. I.) pohledávku ve výši 3 800 000 Kč. Tato pohledávka obchodní společnosti J. R. vznikla tak, že obchodní společnost Q. I. jakožto prodávající uzavřela smlouvu o smlouvě budoucí kupní se společností T. R. E. S.a.r.l. (dále jen T. R. E.) jakožto kupující, jejímž předmětem byl nejprve převod akcií obchodní společnosti J. R. (později ovšem byla tato smlouva zrušena a byl dojednáán prodej pozemků ve vlastnictví obchodní společnosti J. R.). Obchodní společnost T. R. E. přitom na základě uvedené budoucí smlouvy kupní složila na účet obchodní společnosti Q. I. zálohu na kupní cenu ve výši 3 800 000 Kč, kterou obchodní společnost Q. I. byla povinna vrátit (resp. vyrovnat při následné dohodě tří zainteresovaných subjektů). Následně dne 15. 3. 2012 došlo mezi obchodními společnostmi Q. I. a J. R. k uzavření smlouvy o převodu práv a povinností, na základě které přešla práva a povinnosti z uvedené budoucí kupní smlouvy na obchodní společnost J. R., přešla tedy i povinnost vrátit (resp. vypořádat) zálohu na kupní cenu, kterou obchodní společnost Q. I. před postoupením práv a povinností ze smlouvy budoucí kupní obdržela na svůj účet. Tato částka byla obchodní společností J. R. v souladu s kupní smlouvou vrácena obchodní společnosti T. R. E. Obviněný částku ve výši 3 800 000 Kč jakožto bezdůvodné obohacení po obchodní společnosti Q. I. nijak nevymáhal a ani nepřijal žádné protiplnění. Tímto porušil povinnost stanovenou v § 194 odst. 5 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, v tehdejšímu znění (dále jen „obchodní zákoník“ nebo ve zkratce jen „obch. zák.“), neboť nejednal s péčí řádného hospodáře. Následně se podle závěrů soudu prvního stupně obviněný zjevně účelovým jednáním snažil prokázat, že došlo k zániku této pohledávky započtením, neboť obchodní společnost J. R. údajně dlužila obchodní společnosti Q. I. částku 3 097 884,11 Kč z titulu vratné kauce z nájemní smlouvy. Obchodní společnost J. R. jakožto pronajímatel totiž uzavřela nájemní smlouvu s obchodní společností D. I. s. r. o. (dále jen D. I.) jakožto nájemcem, přičemž nájemce složil pronajímateli vratnou kauci ve výši 5 000 000 Kč. Následně došlo k uzavření dohody o narovnání, ve které byla nájemní smlouva zrušena a jako jediný přetrvávající závazek zůstala povinnost obchodní společnosti J. R. vrátit vratnou kauci v upravené výši 3 097 884,11 Kč. Obchodní společnost D. I. pak postoupila tuto pohledávku obchodní společnosti Q. I., která se tím měla stát věřitelem obchodní společnosti J. R. Dohoda o narovnání, smlouva o postoupení pohledávky, jakož i dohoda o vzájemném zápočtu pohledávek, však byly obviněným účelově *ex post* vytvořeny, aby došlo k umělému vyrovnání všech závazků mezi těmito vzájemně propojenými obchodními společnostmi. Tímto obviněný zmenšil jmění zaniklé obchodní společnosti J. R., jejímž jediným akcionářem byla obchodní společnost D. I., které tak způsobil škodu ve výši 3 800 000 Kč, a to ku prospěchu obchodní společnosti Q. I.

3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o němž rozhodl ve veřejném

zasedání Městský soud v Praze svým rozsudkem ze dne 13. 12. 2023, sp. zn. 7 To 409/2023, tak, že napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. zrušil pouze ve výroku o náhradě škody. Sám pak podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl a obchodní společnost D. I. podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázal s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

II.

Dovolání obviněného

4. Proti uvedenému rozsudku Městského soudu v Praze podal obviněný T. K. prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. a), g) a h) tr. ř.

5. – 10. Obviněný uvedl několik námitek týkajících se subjektivní stránky trestného činu, za který byl odsouzen, dále nesouhlasil se zjištěným skutkovým stavem a s hodnocením důkazů soudy nižších stupňů, a rovněž namítl nedůvodné neprovedení podstatných důkazů, které sám navrhl, což vše dále odůvodnil.

11. Obviněný dále nesouhlasil se zněním skutkové věty, neboť je v ní nesprávně uvedena poškozená osoba. Podle obviněného soudy nižších stupňů považovaly obchodní společnost D. I. (jakožto jediného akcionáře) za právního nástupce obchodní společnosti J. R., což nebylo možné, neboť J. R. byla zrušena s likvidací, tedy bez právního nástupce. Odvolací soud sice v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že obchodní společnost D. I. není poškozenou a zrušil výrok o povinnosti nahradit škodu, ale tento závěr nepromítnul do skutkové věty, ve které ponechal závěr o poškození D. I. Pokud je způsobena škoda obchodní společnosti, nejedná se zároveň o škodu způsobenou jejímu akcionáři, neboť se jedná o odlišné subjekty.

12. Pokud by dovolatel připustil, že se uvedený skutek stal, jednalo by se podle jeho názoru o spor spadající do občanskoprávního řízení. Trestní řízení totiž bylo zahájeno na základě trestního oznámení insolvenčního správce obchodní společnosti D. I. a z uvedeného oznámení lze seznat, že bylo podáno za účelem vymáhání náhrady škody. Navíc bylo zahájeno velmi krátce před promlčením trestnosti. Insolvenční správce tak měl vymáhat škodu prostřednictvím civilního soudu. V této souvislosti uvedl judikaturu Ústavního soudu, podle které je nepřípustné, aby se civilní vztahy řešily prostředky trestního práva a rozhodnutí Nejvyššího soudu zabývající se zásadou subsidiarity trestní represe. Podle obviněného došlo i ke zneužití norem trestního práva, neboť insolvenční správce využívá informace z trestních spisů v civilních sporech.

13. Závěrem obviněný s odkazem na § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. namítl, že ve věci v prvním stupni rozhodl místně nepřislušný soud, což dále odůvodnil.

14. Ze všech shora uvedených důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil jak napadený rozsudek odvolacího soudu, tak i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně, a aby věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně.

III.

Vyjádření k dovolání a replika obviněného

15. Dovolání obviněného bylo zasláno k vyjádření nejvyššímu státnímu zástupci, který se k němu vyjádřil prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.

16. – 20. Státní zástupce nejprve stručně shrnul dosavadní průběh řízení a obsah dovolání obviněného a vyjádřil se k předloženým námitkám.

21. Státní zástupce dal obviněnému za pravdu, že skutková věta obsahuje nesprávné označení poškozené právnické osoby. Podle něj však tato vada nemá vliv na postavení obviněného. Soud

prvního stupně sice nesprávně označil za poškozenou osobu akcionáře obchodní společnosti J. R., tedy obchodní společnost D. I., avšak odvolací soud tuto nesprávnost korigoval tím, že zrušil výrok o náhradě škody a obchodní společnost D. I. odkázal na občanskoprávní řízení. Pokud pak opomněl uvést správnou poškozenou obchodní společnost do skutkové věty, jedná se sice o vadu, která však nijak nemění postavení obviněného.

22. Z uvedených důvodů státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného odmítnul podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., a učinil tak v neveřejném zasedání v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. Vyslovil zároveň souhlas i s jiným rozhodnutím v neveřejném zasedání ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

23. – 27. Vyjádření státního zástupce bylo obviněnému zasláno k případné replice, který tohoto práva využil, přičemž setrval na svých námitkách i na svém návrhu, jak má Nejvyšší soud rozhodnout.

IV.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

28. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označenému dovolacímu důvodu.

29. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených důvodů v § 265b odst. 1 písm. a) až m) tr. ř., resp. v § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele takovému důvodu svým obsahem odpovídaly.

30. Obviněný uplatnil dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. a), g), h) tr. ř.

31. – 33. Nejvyšší soud uvedl obecné závěry týkající se dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a), g) a h) tr. ř.

b) Obecně k námitkám obviněného

34. Nejvyšší soud se obecně vyjádřil k dovolací argumentaci obviněného.

c) K podstatě skutku a jeho právní kvalifikaci

35. – 36. Nejvyšší soud přiblížil podstatu trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku, označovanému též jako nevěrná správa, podle § 220 tr. zákoníku.

d) Ke škodě a identifikaci poškozeného

37. Jednou z výhrad obviněného, které předložil k posouzení Nejvyššímu soudu, byla výtká, že byla nesprávně označena osoba poškozená. Orgány činné v trestním řízení totiž od počátku trestního řízení vnímaly obchodní společnost D. I., zastoupenou insolvenčním správcem, jako poškozenou stíhaným skutkem kvalifikovaným jako porušení povinnosti při správě cizího majetku, jak vyplývá z výše uvedeného. To se promítlo předně do popisu skutku, v němž byla výslovně za poškozeného označena uvedená obchodní společnost, ač obviněnému bylo kladeno za vinu, že nevěrně spravoval majetek obchodní společnosti J. R., jejímž byl předsedou představenstva. Soud prvního stupně tento přístup završil tím, že obviněnému uložil, aby obchodní společnosti D. I. nahradil škodu ve výši 3 800

000 Kč. Obviněný takovému přístupu vytýkal, že obchodní společnost D. I. nemůže být právním nástupcem obchodní společnosti J. R., která zanikla s likvidací, tedy bez právního nástupce. Odvolací soud pak sice zrušil výrok učiněný v adhezním řízení, protože uznal námitky obviněného, že obchodní společnost D. I. nemůže být (přímo), a to ani jako akcionář, poškozena činem spočívajícím v nevěrné správě obchodního majetku obchodní společnosti J. R. V návaznosti na to pak „poškozenou“ obchodní společnost D. I. odkázal s jejím nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Do výroku o vině navíc nijak nezasáhl. Obviněný k tomu namítl, že škoda způsobená obchodní společností při nevěrné správě jejího majetku nepředstavuje zároveň škodu na majetku jejího akcionáře, neboť se jedná o majetek dvou odlišných subjektů. Přístup obou soudů nižších stupňů proto považoval za nesprávný. Státní zástupce ve svém vyjádření sice uznal vnitřní rozpornost rozhodnutí odvolacího soudu, pokud na jednu stranu uváděl, že obchodní společnost D. I. není poškozená nevěrnou správou, na druhou stranu ponechal nedotčený výrok o vině z rozsudku soudu prvního stupně, v němž se v popisu skutku takový závěr uvádí, přesto navrhl dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť případná změna v popisu skutku by neměla vliv na postavení obviněného, ani řešená otázka nemá zásadní právní význam. S tím ovšem nesouhlasil obviněný, který poukázal na to, že obchodní společnost D. I. po svém odkázání na řízení občanskoprávní podala na něj žalobu na zaplacení stejné částky, přičemž z pravomocného odsuzujícího rozsudku trestního soudu, jímž je civilní soud vázán, vyplývá, že právě obchodní společnosti D. I. měl takovou škodu způsobit.

38. V tomto směru je třeba s obviněným souhlasit a jeho námitkám dát za pravdu. Soud prvního stupně si tuto otázku dostatečně neujasnil, po celou dobu řízení před ním konaným považoval obchodní společnost D. I. za poškozenou (a to i přes níže zmíněnou judikaturu). Vycházel přitom jen z toho, že obchodní společnost J. R. již zanikla provedenou likvidací, neměla žádného nástupce (tedy nemohl se uplatnit ani zmiňovaný § 45 odst. 3 tr. ř.), a tedy fakticky tak podle něj v konečném důsledku byla poškozená obchodní společnost D. I. jako její jediný akcionář (navíc mu měla být podle těchto závěrů způsobena škoda v téže nezměněné výši), jemuž též přiznal nárok na náhradu jím zjištěné škody.

39. Odvolací soud tento postup napravil jen částečně, když sice tento výrok zrušil s odůvodněním, že obchodní společnost D. I. poškozenou není, přesto o jí uplatněném nároku i poté rozhodl (třebaže jen odkázáním na řízení ve věcech občanskoprávních), namísto aby rozhodl, že ji jako poškozenou k trestnímu řízení nepřipouští podle § 206 odst. 3 tr. ř. *per analogiam* za užití § 238 tr. ř. Není-li totiž podle soudu subjekt poškozeným, ač to sám tvrdí a uplatňuje práva poškozeného, měl by soud jednoznačně deklarovat takový svůj názor usnesením, jímž nepřipustí takový subjekt jako poškozeného a neumožní mu tak uplatňovat jakákoliv práva poškozeného, a to včetně práva navrhnout, aby soud uložil obviněnému tvrzenou škodu nahradit ve smyslu § 43 odst. 3 tr. ř. (ale i další práva – jako např. nahlížet do trestního spisu, přednést závěrečnou řeč nebo konečný návrh, klást vyslychaným osobám otázky apod.). Neučinil-li tak nesprávně již soud prvního stupně, nezbude odvolacímu soudu než tuto chybu napravit tím, že takové rozhodnutí učiní sám v řízení o odvolání ve veřejném zasedání podle § 238 tr. ř. a § 206 odst. 3 tr. ř. *per analogiam*, pokud chce ve věci sám rozhodnout. V takovém případě ale nemůže dále rozhodovat o nároku na náhradu škody vzneseném takovým subjektem, který sám nepovažuje za poškozeného, a to ani výrokem podle § 229 tr. ř., jímž takového „poškozeného“ odkáže s jeho nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

40. Závažnější pochybení ovšem spočívá v tom, že odvolací soud na jednu stranu svůj rozsudek odůvodnil tím, že obchodní společnost D. I. nebyla činem obviněného spočívajícím v nevěrné správě majetku obchodní společnosti J. R. poškozena, a proto jí nemůže přiznat nárok na náhradu deklarované škody ve výši 3 800 000 Kč, na stranu druhou ovšem ponechal zcela nedotčený výrok o vině, v jehož popisu se přesně toto uvádí, tedy že škoda v uvedené výši byla způsobena obchodní

společnosti D. I. V takovém případě je ovšem rozsudek odvolacího soudu vnitřně rozporný, pokud odvolací soud měl zároveň za to, že výrok o vině je správný. Jak již bylo uvedeno shora, takový závěr obsažený ve výroku o vině odsuzujícího rozsudku je významný i pro případné budoucí občanskoprávní řízení, v němž je civilní soud pravomocným výrokem o vině obviněného vázán, jak vyplývá z § 135 odst. 1 o. s. ř. (více k tomu srov. například DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I, II. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 932 a násl.). Podle stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 1979, sp. zn. [Cpj 35/78](#), uveřejněného pod č. 22/1979 Sb. rozh. obč., je soud vázán pouze výrokem (a nikoli odůvodněním) trestního rozsudku, z výroku o vině vychází jako z celku a bere v úvahu jeho právní i skutkovou část s tím, že řeší naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu konkrétním jednáním pachatele; rozsah vázanosti rozhodnutím, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, je tak dán tím, do jaké míry jsou znaky skutkové podstaty trestného činu zároveň okolnostmi významnými pro rozhodnutí o náhradě škody (bere tedy v potaz popsání jednání, jeho následek v podobě škody i příčinnou souvislost mezi nimi, jsou-li znakem skutkové podstaty trestného činu). Takový přístup akceptoval i později Ústavní soud (srov. například nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2012, sp. zn. [I. ÚS 1424/09](#), který byl uveřejněn ve svazku 64 pod č. 49/2012 na s. 607 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dále ve zkratce jen „SbNU“). Z toho plyne, že pro budoucí rozhodnutí civilního soudu jsou rozhodné i skutkové závěry o tom, komu a jakým způsobem obviněný škodu způsobil. Pokud pak odvolací soud sice v odůvodnění konstatoval, že škoda nebyla způsobena obchodní společností D. I., ale obchodní společností J. R., takovým závěrem obsaženým v odůvodnění podle uvedeného výkladu by civilní soud vázán nebyl, naopak byl by vázán pravomocným výrokem o vině se zcela opačným skutkovým popisem. Výjimkou by snad mohlo být jen konstatování spoluzavinění poškozeného (viz rozhodnutí č. [130/2018](#) a č. [83/2020](#) Sb. rozh. obč.) mající vliv na míru odškodnění, o takovém spoluzavinění ovšem doposud nebyla řeč.

41. Pokud je tedy správná premisa odvolacího soudu, že obchodní společnost D. I. nebyla zažalovaným skutkem spáchaným obviněným poškozená, nemůže jen z výše uvedených důvodů rozsudek odvolacího soudu obstát, protože je vnitřně nekonzistentní a rozporný, závěry obsažené v odůvodnění nebyly správně promítnuty do jeho výroku, jímž byl ponechán beze změny výrok o vině z rozsudku soudu prvního stupně, jenž jediný by byl i později závazný pro civilní soudy. Nejvyšší soud přitom tuto premisu odvolacího soudu z níže uvedených důvodů považuje za správnou.

42. V aplikační praxi (v trestněprávní i civilněprávní oblasti) je dlouhodobě zastáván názor, že majetková trestná činnost páchaná na úkor právnické osoby se přímo nedotýká majetku osob, které mají na takové právnické osobě majetkovou účast. Typicky přitom jde o kapitálové obchodní společnosti, jako jsou společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti, jejichž charakteristickým rysem je, že se společníci účastní na jejich činnosti investicí kapitálu, avšak nikoli přímo osobně výkonem činnosti. Jinými slovy společníci a akcionáři nejsou a nemohou být přímo poškozenými osobami v případech, kdy je trestná činnost spáchána na úkor majetku takové obchodní společnosti, a to ani tehdy, kdyby šlo o jejího jediného společníka či akcionáře, neboť se jedná o subjekty rozdílné. Společníka či akcionáře, byť by byl jedinou takovou osobou, totiž není možno ztotožňovat se samotnou obchodní společností (s. r. o. nebo a. s.), jde o rozdílné subjekty. To platí dokonce i tehdy, je-li takový jediný společník či akcionář zároveň (třeba i jediným) statutárním orgánem obchodní společnosti (jednatelem či členem představenstva), a to s ohledem na oddělenost majetku obchodní společnosti od majetku společníků, resp. akcionářů, vyplývající ze zákona (srov. tehdy § 6 odst. 1, § 105 a násl., resp. § 154 a násl. obch. zák.), z čehož lze dovodit, že může jako statutární orgán při porušení povinnosti vykonávat svou povinnost s péčí řádného hospodáře způsobit škodu této společnosti a být povinován ji též nahradit (třebaže je současně i společníkem). Odkázat v tomto směru lze zejména na usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. [15 Tdo 294/2009](#), publikované pod č. 41/2010 Sb. rozh. tr., resp. již předtím usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. [8 Tdo 124/2005](#), publikované pod č. 18/2006-II. Sb. rozh. tr.). Odkázat lze i na odbornou literaturu – viz např. ŠÁMAL, P., PÚRY, F.,

43. Majetek obchodních společností je tak pro jejich společníky či akcionáře majetkem cizím, stejně tak to platí i pro statutární orgán, a to i kdyby měl na obchodní společnosti majetkovou účast. Obchodní společnosti jsou zakládány z vůle jejich společníků a svým vznikem se obchodní společnosti od společníků majetkově oddělují, společníkům vznikají práva a povinnosti vyplývající z účasti na takové obchodní společnosti, které odpovídají jejich smluvenému podílu na takové společnosti. Mezi tato práva patří právo na výnos v podobě podílu na zisku, na cenu za podíl při jeho převodu, popř. vypořádací podíl či podíl na likvidačním zůstatku. Společníci se také podílejí na řízení a kontrole činnosti obchodní korporace, proto jsou vybaveni např. hlasovacím právem, právem na informace nebo právem na vysvětlení. Společníci mají rovněž právo podat společnickou žalobu a domáhat se tak náhrady újmy, která byla obchodní společnosti způsobena členem voleného orgánu, popř. jinou osobou stanovenou v zákoně (u veřejné obchodní společnosti společníkem). Mezi povinnosti společníků se pak řadí např. vkladová povinnost či ručitelská povinnost. Tyto práva a povinnosti jsou zákonem různě modifikovány u jednotlivých obchodních společností a také v závislosti na postavení společníka (např. práva menšinových akcionářů), některé z nich lze upravit odlišně od zákona v zakladatelském právním jednání. Rozsah, v němž společník vykonává tato svoje práva a je povinen plnit svoje povinnosti, pak určuje velikost jeho podílu. Z uvedeného je zřejmé, že společník, byť se jedná o jediného (stoprocentního) společníka, má zcela odlišné postavení oproti této obchodní společnosti, vůči níž má pouze zákonem a zakladatelským právním jednáním vymezena práva a povinnosti. Majetek, který společníci do obchodní společnosti vložili při plnění jejich vkladové povinnosti, se vznikem obchodní společnosti stává majetkem obchodní společnosti, se kterým sama hospodáří a k němuž nese samostatnou majetkovou odpovědnost v právních vztazích, do nichž vstupuje. Jestliže tedy byla způsobena škoda na majetku obchodní společnosti, pak poškozeným je právě tato obchodní společnost, nikoli její společník či akcionář, protože majetek akciové společnosti je pro něj majetkem cizím.

44. Pokud tedy soudy nižších stupňů dospěly k závěru, že obviněný porušením péče řádného hospodáře při výkonu funkce předsedy představenstva (v rozporu s § 194 odst. 5 obch. zák.) poškodil obchodní společnost J. R., neboť nevymáhal její pohledávku vyplývající z bezdůvodného obohacení ve výši 3 800 000 Kč za obchodní společnost Q. I., pak poškozenou je právě a jen obchodní společnost J. R., nikoli její jediný akcionář obchodní společnost D. I.

45. Takový přístup odpovídá i historické judikatuře v civilních otázkách, zaujaté ještě před rekodifikací občanského a obchodního práva, tedy do konce roku 2013. I tehdy se objevovaly názory, že se škoda na majetku obchodní společnosti zprostředkovaně projevuje ve snížení hodnoty majetku subjektu majících majetkovou účast na takové obchodní společnosti, jak v útlé poznámce naznačil v odůvodnění svého rozsudku i odvolací soud. V soudobé nauce se hovoří o tzv. reflexní škodě. Nejvyšší soud však za dřívější právní úpravy, kterou je (zřejmě) třeba s ohledem na přechodná ustanovení občanského zákoníku užít i na nyní projednávanou věc (viz níže), takovou odpovědnost škůdce vůči osobám s majetkovou účastí na obchodní společnosti (resp. obecně na právnické osobě) odmítal s tím, že náhradu škody má žádat přímo sama obchodní společnost (příp. jiná právnická osoba), přičemž osoba s majetkovou účastí může případně využít zvláštního zástupčího oprávnění, tzv. společnické (derivativní) žaloby (též *actio pro socio, ut singuli*), kdyby snad statutární orgán byl v tomto ohledu nečinný (např. i proto, že by on sám byl škůdcem).

46. V právních předpisech platných a účinných do 31. 12. 2013 nárok na náhradu reflexní škody nebyl nijak upraven, pokusy o prosazení takového nároku (i bez zákonného podkladu) v aplikační praxi byly veskrze neúspěšné, Nejvyšší soud je totiž v zásadě ve své judikatuře nepřipouštěl, neboť se společníkům nabízejí jiné možnosti ochrany jejich zájmů. K tomu lze odkázat především na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. [29 Cdo 3180/2008](#), uveřejněné v

Obchodněprávní revue, č. 11/2009, na s. 322 a násl., podle nějž společníci společnosti s ručením omezeným nemají proti jednateři společnosti (obdobně akcionář proti členovi představenstva) nárok na náhradu újmy vzniklé na jejich obchodních podílech v důsledku škody na majetku společnosti, způsobené jednáním statutárního orgánu, neboť odstranění této újmy se mohou domoci tím, že jménem společnosti uplatní (její) nárok na náhradu škody podle § 131a obch. zák. (o žalobě společníka). K podobným závěrům dospěl Nejvyšší soud i ve svém usnesení ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. [29 Cdo 3663/2008](#), jakož i později (již za účinnosti nové právní úpravy, jež se ale neaplikovala) v usnesení ze dne 21. 10. 2014, sp. zn. [29 Cdo 1839/2014](#) (věc se týkala akciové společnosti, za niž podal akcionář žalobu podle § 182 odst. 2 obch. zák., posléze byl na akciovou společnost prohlášen konkurs a na místo žalobce vstoupil insolvenční správce, akcionář měl postavení vedlejšího žalobce). Dále lze odkázat i na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. [23 Cdo 862/2016](#), podle nějž pohledávka z titulu náhrady škody není pohledávkou společníků, ale pohledávkou společnosti, a proto společník s ní ani nemůže disponovat jako s pohledávkou vlastní. Tyto závěry shledal souladnými s ústavním pořádkem i Ústavní soud (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 10. 2016, sp. zn. [II. ÚS 2052/16](#)). Jmenovat by bylo možno i další rozhodnutí Nejvyššího soudu.

47. Podle této ustálené judikatury tak platí následující teze (viz usnesení ze dne 21. 12. 2016, sp. zn. [29 Cdo 2738/2016](#)): „1) Skutečná škoda způsobená společností (v jejímž důsledku se sníží čistý obchodní majetek společnosti) se projeví i snížením hodnoty podílů ve společnosti – společníci v jejím důsledku utrpí škodu. 2) Tato škoda (označovaná též jako tzv. reflexní škoda) je svou povahou odvozená od škody vzniklé na majetku společnosti. Její existence je závislá na existenci škody na majetku společnosti. 3) Je-li škoda vzniklá na majetku společnosti nahrazena, je odstraněna i škoda, způsobená jejím společníkům v důsledku snížení hodnoty jejich podílů. 4) Jednatelé společnosti s ručením omezeným odpovídají společnosti za škodu, kterou jí způsobí porušením povinností při výkonu funkce (§ 135 odst. 2, § 194 odst. 5 obch. zák.). 5) Společníkům svědčí (jakožto jedno z práv společníků „vtělených“ do podílu) právo podat jménem společnosti proti jednatelům žalobu o náhradu škody, způsobené porušením povinností při výkonu funkce (tzv. společnickou či derivativní žalobu, označovanou též jako *actio pro socio*; § 131a obch. zák.). 6) Je-li (může-li být) náhradou škody způsobené společností odstraněna i škoda odvozeně vzniklá v důsledku porušení povinností jednatelů při výkonu funkce společníkům na jejich podílech, nemá společník právo domáhat se vůči jednatelům náhrady (odvozené) škody na svém podílu; odstranění této újmy se může domoci tím, že jménem společnosti uplatní (její) nárok na náhradu škody.“.

48. Jinými slovy se vycházelo z toho, že přednost před nárokem na nahrazení tzv. reflexní škody má nárok na náhradu škody samotnou obchodní společností, za kterou jej může uplatnit prostřednictvím tzv. společnické či akcionářské (derivativní) žaloby (též tzv. žaloby *ut singuli*) sám společník či akcionář. Tím může dosáhnout nápravy a nahrazení celé škody, což nutně musí mít přednost před dílčím nárokem odpovídajícím výši jeho majetkového podílu na obchodním majetku obchodní společnosti (nadto by bylo problematické případné zdvojení nároku, pokud by bylo přípustné, aby se domáhal akcionář jednak náhrady tzv. reflexní škody, jednak aby mohl podat akcionářskou žalobu za poškozenou obchodní společnost a domáhat se nahrazení téže škody). Hodnota účasti akcionáře se totiž odvíjí od hodnoty čistého obchodního majetku obchodní společnosti, proto nahrazením škody přímo obchodní společností je zároveň odstraněna i škoda způsobená jejím společníkům či akcionářům. Nahrazení škody pouze společníkovi či akcionáři by navíc mohlo ohrozit uspokojení pohledávek věřitelů této obchodní společnosti. Pokud by totiž došlo ke škodě na majetku obchodní společnosti a společník či akcionář by se domohl pouze nahrazení odvozené (reflexní) škody na svém podílu, pak by takové nahrazení škody nijak nesanovalo samotnou obchodní společnost, tudíž ani její věřitele, a pohledávky těchto věřitelů by nemusely být zcela uhrazeny. Podle předchozí právní úpravy tak společníci a akcionáři neměli možnost svým jménem uplatnit proti členovi obchodní společnosti nebo členovi jejího orgánu, který způsobil škodu, nárok na náhradu škody způsobené na spravovaném majetku obchodní společnosti, neboť odstranění této škody se mohli domoci využitím

derivativní žaloby, kterou by podali jménem jimi zastupované obchodní společnosti, na jejímž majetku měli podíl (v případě s. r. o. podle § 131a obch. zák., resp. v případě a. s. podle § 182 odst. 2 obch. zák.).

49. Zákonodárce při rekodifikaci občanského a obchodního práva (s účinností od 1. 1. 2014) možnost náhrady tzv. reflexní škody zřejmě připustil. Učinil tak konkrétně v poměrně sporném, a ne zcela jednoznačném ustanovení § 213 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen o. z.). V něm ale nestanovil žádné zvláštní podmínky takového postupu, jen vymezil možnost, kdy může soud uložit povinnost nahradit škodu pouze korporaci (která zjevně nebyla účastníkem sporu), ačkoliv ji požadoval uhradit svým jménem pouze člen korporace (ustanovení zní: „Poškodí-li korporaci její člen nebo člen jejího orgánu způsobem, který zakládá jeho povinnost k náhradě a kterým byl poškozen i jiný člen korporace na hodnotě své účasti, a domáhá-li se náhrady jen tento člen, může soud škůdci i bez zvláštního návrhu uložit povinnost nahradit způsobenou škodu jen korporaci, pokud to odůvodňují okolnosti případu, zejména pokud je dostatečně zřejmé, že se takovým opatřením vyrovná i škoda na znehodnocené účasti.“). Toto ustanovení přináší řadu výkladových problémů (např. přiznání nároku subjektu, který není účastníkem sporu, otázku okruhu subjektů – právnických osob, jichž se týká, podmínek postupu, resp. podmínek, za kterých lze naopak přiznat nárok na náhradu reflexní škody, co znamená „hodnota účasti“, jaká má být výše tzv. reflexní škody, jak se má určit, zda má přímý vztah ke škodě primární způsobené korporaci či se odvozuje od snížení hodnoty majetkového podílu etc.). V tomto směru lze plně odkázat na odbornou literaturu – srov. zejména LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 841 a násled.; ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. (§ 1–654). Praha: Wolters Kluwer, 2014 (citováno podle elektronické verze komentáře k § 213 v systému ASPI podle stavu k 1. 1. 2020).

50. Kromě shora naznačených sporných otázek z uvedeného ani nevyplývá vztah k nové zákonné úpravě obchodních korporací. Je tak otázkou, zda nadále mají mít před uplatňováním tzv. reflexní škody přednost tzv. derivativní žaloby, konkrétně tedy společnické žaloby podle § 157 až § 160 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen z. o. k.), v případě společnosti s ručením omezeným, resp. akcionářské žaloby podle § 371 až § 374 z. o. k. v případě akciové společnosti (pro veřejnou obchodní společnost srov. společnickou žalobu podle § 108 z. o. k., který se podle § 119 z. o. k. přiměřeně užije i pro komanditní společnost). S těmito derivativními žalobami, jimž za dřívější právní úpravy přiznal aplikační přednost i Nejvyšší soud, tak i po rekodifikaci právní řád nadále počítá. Druhým možným řešením je souběžné uplatnění obou institutů vedle sebe (s ponecháním volby mezi nimi na dotčené osobě). Prozatím se vyvíjí rozhodovací praxe Nejvyššího soudu tak, že z dříve zaujatého názoru o přednosti derivativní žaloby před žalobou na náhradu reflexní škody nechce Nejvyšší soud ani za nové právní úpravy ustupovat a dovolává se své starší judikatury přijaté k již neplatné právní úpravě – viz k tomu zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2022, sp. zn. [30 Cdo 3337/2021](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2022, sp. zn. [30 Cdo 1948/2022](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2022, sp. zn. [30 Cdo 1452/2022](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2022, sp. zn. [30 Cdo 1687/2022](#) nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2023, sp. zn. [27 Cdo 3333/2022](#). V těchto rozhodnutích se Nejvyšší soud sice výslovně nezabýval ustanovením § 213 o. z., ale k možnosti společníka či akcionáře vymáhat reflexní škodu uvedl, že závěry přijaté za právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 se obdobně prosadí i při výkladu nyní účinné právní úpravy. Nejvyšší soud se tak i nadále přiklání k závěru, že reflexní škoda je odvozená od škody vzniklé na majetku obchodní společnosti, tudíž existence škody na majetku společníka či akcionáře je závislá na existenci škody na majetku obchodní společnosti. Pokud je škoda nahrazena obchodní společností, pak je nahrazena i škoda způsobená jejím společníkům či akcionářům. Náhrada škody obchodní společnosti má přednost před náhradou škody společníkům. Proto je nástrojem ochrany práv společníka či akcionáře (a obchodní společnosti) před způsobenou škodou právě derivativní žaloba, kterou může společník či akcionář za obchodní společnost uplatnit a

kteřá tak má přednost před žalobou na náhradu tzv. reflexní škody.

51. Soudy nižších stupňů se náležitě nezabývaly ani otázkou, kterou právní úpravu na jednání obviněného užít. S ohledem na odkaz na ustanovení § 194 odst. 5 obch. zák. v popisu skutku výrokové části rozsudku soudu prvního stupně, s nímž souhlasil i soud odvolací, lze dospět k závěru, že chtěly (správně) uplatnit právní úpravu účinnou do 31. 12. 2013, tedy účinnou v době jednání obviněného a vzniku škody, jak vyplývá z datace v popisu skutku (k jednání i následku mělo dojít v průběhu roku 2012). S takovým postupem lze souhlasit s ohledem na znění ustanovení § 3079 odst. 1 o. z., podle nějž se právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti občanského zákoníku, posuzuje podle dosavadních právních předpisů. Pokud se tedy má užít právní úpravy účinné do 31. 12. 2013, je třeba užít i jejího výkladu zaujatého v citované judikatuře. Není tak jakýchkoliv pochyb o tom, že se podle tehdejší právní úpravy upřednostňovala derivativní žaloba před žalobou na náhradu tzv. reflexní škody, jak bylo vysvětleno výše. Zmíněné pochybnosti vyplývající z ustanovení § 213 o. z. a možností jeho uplatnění tak nemohou mít pro posouzení dané věci význam, neboť se týkají právní úpravy, jež se na daný případ neužije.

52. Tuto část lze shrnout tak, že odvolací soud pochybil, pokud akceptoval názor, že obviněný nevěrnou správou majetku svěřeného mu obchodní společností J. R. způsobil škodu nikoli této obchodní společnosti, ale přímo jejímu jedinému akcionáři, tedy obchodní společnosti D. I. Takový závěr je v rozporu s dosavadní judikaturou, od níž nemá důvod se Nejvyšší soud odchýlovat ani v této věci (jakkoliv komplikované tím, že v mezidobí došlo k zániku obchodní společnosti J. R. s likvidací, tj. bez právního nástupce). V tomto směru bude v dalším řízení na odvolacím soudu, aby zjednal v intencích shora vyřčeného názoru nápravu, setrvá-li však v jiných ohledech na dosavadních závěrech, že obviněný skutečně nevěrně spravoval svěřený majetek obchodní společnosti J. R. a způsobil jí tím škodu ve výši deklarované státním zástupcem (doposud totiž nebyly zcela vyvráceny pochybnosti o skutkovém stavu ohledně vzájemného započtení pohledávek a tím třeba i částečném zániku pohledávky, jak bude rozvedeno níže).

e) K pochybnostem o skutkových závěrech o existenci pohledávky a zavinění obviněného

53. – 60. Nejvyšší soud uvedl své závěry k námitkám obviněného proti skutkovým závěrům učiněným soudy nižších stupňů, včetně předpokladů pro posouzení zavinění.

f) K procesní námitce místní nepříslušnosti soudu prvního stupně

61. Nejvyšší soud se nakonec vyjádřil k námitce obviněného, že ve věci rozhodovaly místně nepříslušné soudy.

V.

Závěrečné shrnutí

62. Vzhledem ke všem shora zmíněným zjištěním Nejvyšší soud vyhověl dovolání obviněného T. K. a podle § 265k odst. 1 tr. ř. v celém rozsahu zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2023, sp. zn. 7 To 409/2023, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

63. Z výše rozvedených důvodů totiž nemohlo napadené rozhodnutí odvolacího soudu obstát a muselo být zrušeno. Bude tak na odvolacím soudu, aby náležitě zvážil důkazní situaci, vypořádal se s argumentací obviněného, případně zopakoval a v součinnosti se státním zástupcem případně i doplnil dokazování tak, aby jeho skutková tvrzení byla spolehlivě prokázána (a to včetně skutkových

předpokladů pro závěr o zavinění obviněného). Bude přitom namístě se náležitě přesvědčivě vypořádat s obranou obviněného, že vytýkaná pohledávka (alespoň zčásti) zanikla započtením. V případě akceptace této obrany se nabízí i možná změna právní kvalifikace, která by mohla změnit i náhled na promlčení činu, jak bylo nastíněno shora. Kdyby obrana nebyla uznána a odvolací soud ji přesvědčivě vypořádal, bude muset napravit zjevné pochybení soudu prvního stupně v identifikaci poškozeného a tento svůj závěr promítnout nejen do (správného) procesního řešení, jak se vypořádat s návrhem obchodní společnosti D. I. na náhradu škody, ale i do případného výroku o vině, a to jeho skutkové věty.

64. Bude tedy na Městském soudu v Praze, aby se znovu důsledně zabýval danou věcí, v potřebném rozsahu podle svého uvážení (a v součinnosti se státním zástupcem) případně doplnil či zopakoval dokazování, vypořádal se s obhajobou obviněného a učinil odůvodněné skutkové závěry, které přesvědčivě vysvětlí v odůvodnění svého rozhodnutí. Je přitom třeba vyhnout se pochybením vytčeným shora.

65. Nejvyšší soud připomíná, že podle § 265s odst. 1 tr. ř. je odvolací soud (a případně i soud prvního stupně) při novém projednání a rozhodnutí věci vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto usnesení. Je též povinen respektovat zákaz *reformationis in peius* ve smyslu § 265s odst. 2 tr. ř.

66. Protože vady napadeného rozhodnutí zjištěné na podkladě důvodně podaného dovolání obviněného nebylo možno odstranit v případném veřejném zasedání dovolacího soudu, rozhodl Nejvyšší soud o tomto dovolání podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání.